

Politikk for sikring og forvaltning av immaterielle rettigheter (IPR) og Fysisk materiale og Resultater generert ved NTNU

Type dokument	Politikk
Dokumentforvalter	Prorektor for nyskaping
Dokumenteier	Rektor
Gyldig fra (ev periode)	1. januar 2021
Referanse styrende dokumenter	
Arkivreferanse	2019/37923

1. Formål

Dette dokumentet gir en beskrivelse av NTNUs politikk for sikring og forvaltning av Immaterielle rettigheter (IPR) og Fysisk materiale og Resultater generert ved NTNU. Dokumentet beskriver hvem og hva som omfattes av politikken, formålet med den og hvordan etterleve den.

2. Gjelder for

NTNUs politikk for sikring og forvaltning av IPR og Fysisk materiale og Resultater generert ved NTNU gjelder for alle ansatte (alle stillinger, også II-stillinger), selvstendige oppdragstakere, studenter, gjesteforskere og gjestestudenter ved NTNU.

3. Definisjoner

Ansatt:	Person som har inngått arbeidsavtale med NTNU.
Gjesteforsker:	Person som etter avtale utfører forskning og/eller undervisning ved NTNU, uten å være ansatt eller selvstendig oppdragstaker.
Gjestestudent:	Person som er registrert som student ved en annen utdanningsinstitusjon og som etter avtale tar del i forskning og/eller undervisning ved NTNU.
Idéhaver (e):	Den eller de personene som frembringer et resultat.
Selvstendig oppdragstaker:	Fysisk eller juridisk person som etter avtale utfører arbeid eller yter tjeneste til NTNU på kommersielle vilkår, uten å være ansatt eller gjesteforsker.
Student:	Person som har betalt semesteravgift og som er registrert som student ved NTNU og som ikke har ansettelsesforhold til NTNU.
Tredjepart:	Fysisk eller juridisk person som ikke er et subjekt for rettighetspolitikken.
Data:	Enhver fysisk representasjon av opplysninger, viten, meninger etc. i motsetning til innholdet, som kalles informasjon. Representasjonen kan bestå av tekst av lyd-, lys- eller elektriske signaler, i sekvenser og kombinasjoner av tall, mønster eller bokstaver m.m.
Fysisk materiale:	Ethvert produkt (organisk, uorganisk og biologisk materiale), herunder substanser, organismer og avlinger, samt materialer.

Resultater:	Alle resultater som er skapt eller oppnådd i forbindelse med et prosjekt, arbeid, el.l., herunder immaterielle rettigheter, uavhengig av om resultatene er vernet av lovgivning.
Åndsverk	<p>Åndsverk, verk som er frembrakt av menneskelig tankevirksomhet; f.eks. litterært verk, film, musikkstykke eller kunstverk.</p> <p>Åndsverkloven lister opp følgende verk som åndsverk:</p> <ol style="list-style-type: none"> tekster av alle slag, blant annet av skjønnlitterær og faglitterær art muntlige foredrag sceneverk, både dramatiske, musikkdramatiske og koreografiske verk, pantomimer og hørespill musikkverk, med eller uten tekst filmverk fotografiske verk malerier, tegninger, grafikk og lignende billedkunst skulptur av alle slag bygningskunst, både tegninger og modeller, og selve byggverket billedvev og gjenstander av kunsthåndverk og kunstindustri, både forbildet og selve verket kart, samt tegninger og grafiske og plastiske avbildninger av vitenskapelig eller teknisk art datamaskinprogrammer oversettelser og andre bearbeidelser av verk som er nevnt foran.
Åpen vitenskap:	Prinsipp for økt transparens i alle ledd i forskningsprosessen.
Immaterielle verdier (IP):	Immaterielle verdier på engelsk benevnt intellectual property. Dette kan være oppfinnelser, varemerke, design, produksjonsprosesser, fremgangsmåter, databaser, forskningsdata, ulike typer åndsverk, knowhow og forretningshemmeligheter ¹
Immaterielle rettigheter (IPR):	Intellectual Property Rights (immaterielle rettigheter). Alle rettigheter til tekniske løsninger, metoder, prosesser og prosedyrer enten disse er patentert, kan patenteres eller ikke, samt alle opphavsrettigheter og rettigheter til varemerker, design, plantesorter, databaser, kretsmønstre, tegninger, spesifikasjoner, prototyper, bedriftshemmeligheter og lignende.
Ideelle rettigheter:	Idéhavers/opphavsperson krav på å bli navngitt slik som god skikk tilsier, samt opphavspersonens rett til å motsette seg at verket endres eller tilgjengeliggjøres på en måte eller i en sammenheng som er krenkende for hans/hennes litterære, vitenskapelige eller kunstneriske anseelse eller egenart, eller for verkets anseelse eller egenart.
Læringsressurser	All form for materiale benyttet til undervisningsformål. Dette inkluderer for eksempel faglitterære verk, musikkverk, kunstverk, video, programvare og presentasjoner og inkluderer fremføring og formidlingen av dette.
Bidragsforskning:	Forskningsprosjekter hvor NTNU mottar støtte fra eksterne samarbeidspartnere uten krav til leveranser (uten motytelse) ved avtale/kontraktssinnngåelse ² . For nærmere definisjon av bidragsforskning, se Regjeringens <u>Eksempler på klassifisering og forvaltning av bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA)</u>

¹ Meld. St. 28 (2012-2013) <https://www.regjeringen.no/contentassets/d1b6af2f59b149f9bc94924607f5f9/nn-no/pdfs/stm201220130028000dddpdfs.pdf>

² https://innsida.ntnu.no/wiki/-/wiki/Norsk/Bidrags-+og+oppdragsfinansiert+aktivitet+-+BOA?_36_redirect=https%3A%2F%2Finnsida.ntnu.no%2Fwiki%2F-%2Fwiki%2Ftag%2Fprosjekt%3Fp_r_p_185834411_title%3Drollebeskrivelser%2B-%2Bprosjektprosessen

Oppdragsforskning:	Forskningsprosjekter NTNU utfører mot fullt vederlag (betaling) fra ekstern(e) oppdragsgiver(e), med krav om leveranser (med motytelse) ved avtale/kontraktsinngåelse. For nærmere definisjon av oppdragsforskning, se Regjeringens Eksempler på klassifisering og forvaltning av bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA)
Prosjektbakgrunn:	Den kunnskap, herunder IPR, som parten(e) bringer med seg inn i prosjekter
NTNU TTO:	NTNU Technology Transfer AS (teknologioverføringskontor). Aksjeselskap eid av NTNU (85 %) og Helse Midt-Norge (15 %)

4. Overordnede føringer og prinsipper

4.1. Forankring i lovverk og reglement

De viktigste føringene er gitt gjennom:

- Lov om retten til oppfinnelser som er gjort av arbeidstakere ([arbeidstakeroppfinnelsesloven](#))
- Lov om behandling av personopplysninger ([personopplysningsloven](#))
- Lov om opphavsrett til åndsverk mv. ([åndsverkloven](#))
- Lov om patenter ([patentloven](#))
- Ansettelsesavtaler ved NTNU
- Felles rettighetspolitikk for Norges universiteter ([pdf](#))
- Etske retningslinjer ved NTNU
- Retningslinjer for sidegjøremål ved NTNU
- Politikk for Åpen Vitenskap

4.2. Mål med IPR-politikken

Dette dokumentet gir en beskrivelse av NTNUs politikk for sikring og forvaltning av Immaterielle rettigheter og Fysisk materiale og Resultater generert ved NTNU.

All IP, Fysisk materiale og Resultater (forskningsresultater og læringsressurser) generert ved NTNU er omfattet av politikken. Generell kunnskap og kompetanse som den enkelte ansatte eller student tilegner seg i forbindelse med sin stilling eller studie reguleres ikke av politikken.

NTNU har et samfunnsansvar for at resultater fra NTNUs virksomhet skal komme til bred anvendelse i samfunns- og næringslivet og bidra til bærekraftig utvikling, samtidig som universitetet skal sikre at den enkeltes akademiske frihet og åpenhet om universitetets resultater ivaretas. Formålet med IPR-politikken er å skape forutsigbarhet blant ansatte, studenter og samarbeidspartnere om universitetets håndtering av IPR i denne sammenheng.

Sammen med IPR-politikken, medfølger «[Retningslinjer for sikring og forvaltning av immaterielle rettigheter \(IPR\)](#)» som gir mer detaljer for praktisk bruk.

4.3. Prinsipper for IPR-politikken

Som hovedregel skal NTNU eie alle Resultater, IP, Data og Fysisk materiale som er blitt til med bruk av universitetets ressurser såfremt ikke annet følger av lov eller avtale universitetet er bundet av, eller dette dokument.

I unntakstilfeller, der NTNU ikke eier Resultater, IP, Data og Fysisk materiale utviklet med universitetets ressurser, skal NTNU gjennom avtale sikres en brukslisens for anvendelse av og videreutvikling innenfor universitetets kjerneoppgaver.

Resultater skapt av ansatte ved NTNU

For alle som er ansatt ved NTNU, gjelder at NTNU eier alle Resultater, IP, Data og Fysisk materiale som er generert av de ansatte i forbindelse med sin stilling ved universitetet, med mindre unntak fremgår av denne IPR-politikken. Dette gjelder uansett i hvilken stilling man er ansatt og inkluderer selvstendige oppdragstakere og gjesteforskere.

Det følger av arbeidstakeroppfinnelsesloven at NTNU kan kreve retten til patenterbare oppfinnelser. Etter åndsverkloven har NTNU rettigheter til kataloger, databaser o.l. som NTNU har investert i oppbyggingen av, og til datamaskinprogrammer og læringsressurser som er laget av ansatte under utførelsen av oppgaver som omfattes av arbeidsforholdet eller etter arbeidsgivers anvisninger.

For mange eksterntfinansierte prosjekter er det krav at NTNU har alle rettighetene til resultatene som skapes i prosjektet. I slike prosjekter må alle ansatte inkl. selvstendige oppdragstakere og gjesteforskere samtykke til at alle rettigheter overdras til NTNU. NTNU vil gjennom ansettelsesavtalene eller tillegg til disse sørge for at eiendomsretten til Resultater, IP, Data og Fysisk materiale generert med universitetets ressurser overføres til NTNU.

Avtaler om hel eller delvis overdragelse av rettigheter til Resultater, IP, Data og Fysisk materiale, skal alltid ivareta den ansattes ideelle rettigheter etter åndsverksloven.

Unntak fra hovedregelen om institusjonelt eierskap

NTNU anerkjenner og vektlegger de ansattes rett til å skape og formidle egne åndsverk. Universitetet vil følgelig ikke kreve eierrettigheter til tradisjonelle, faglitterære verk, lærebøker, musikkverk, arkitektoniske verk, kunstverk og undervisningsmateriell med klart personlig preg. Dette eies av den ansatte. Universitetet har likevel rett til å benytte (få brukslisens) til denne typen åndsverk til utøvelse av egen kjernevirksomhet, unntatt i kommersialiseringsvirksomhet. Spesifikasjoner for NTNUs bruksrett konkretiseres i egne retningslinjer.

Resultater skapt av studenter

Som hovedregel gjelder at alle Resultater, IP, Data og Fysisk materiale som skapes av studenter ved NTNU, eller gjestestudenter, er den enkelte students egen eiendom, og den enkelte student disponerer fritt over resultatene. Unntak fra hovedregelen er for:

- data og databaser som inneholder personopplysninger, og som er regulert av personopplysningslovgivingen.
- studenter som er tilsatt ved NTNU, f.eks. i prosjektstilling eller som vitenskapelig assistent og som behandles som andre tilsatte, så vidt arbeidsresultatet har sammenheng med oppgaver som tilligger stillingen.
- der hvor eiendomsretten er overført til NTNU etter avtale mellom partene.
- der hvor eiendomsretten er overført til andre, (f.eks. bedrifter) etter avtale mellom partene

NTNU skal i alle tilfeller ha vederlagsfri brukslisens til Resultater, IP, Data og Fysisk materiale skapt av studentene, og kan benytte disse til undervisnings- og forskningsformål.

Meldeplikt for ansatte

Alle Resultater, IP, Data og Fysisk materiale som har et potensial for næringsmessig utnytting skal av den ansatte (idehaver), meldes til universitetet ved sin nærmeste leder og til NTNU TTO³.

Dersom arbeidsgiver (NTNU) i medhold av loven gjør gjeldende rett til en oppfinnelse, må arbeidstaker medvirke til overdragelsen ved undertegning av avtale og/eller overdragelseserklæring.

Dersom NTNU TTO ikke velger å opprette prosjekt, kan eierskapet til ideen etter avklaring med idéhaver sin instituttleder, overføres til idéhaver(e).

NTNU TTO

NTNU TTO er en del av NTNUs økosystem for nyskaping og kommersialisering og skal bidra til at NTNU når sine strategiske mål for nyskaping. NTNU har etablert NTNU TTO som et verktøy for forvaltning av NTNUs IP og er NTNUs støtteapparat for kommersialisering av ideer og forskningsresultater som NTNU etter norsk lov eller avtale har eiendomsrett til. NTNU TTO skal på profesjonell måte vurdere det kommersielle grunnlag for alle ideer (prosjekt og arbeidsresultat) og oppfinnelser som meldes inn til NTNU TTO.

Ved forvaltning av NTNUs IP påhviler det NTNU TTO et ansvar å sørge for at avtaler er i tråd med NTNUs samfunnsansvar og for bærekraftig utvikling i samfunn- og næringsliv.

Leveransene fra NTNU TTO til NTNU og NTNUs ansatte er regulert gjennom en Samarbeidsavtale og i årlige tjenesteavtaler mellom NTNU og NTNU TTO.

Åpen vitenskap, publisering og innovasjon

NTNU ønsker at resultater fra forskning og undervisning skal gjøres allment tilgjengelig der dette er praktisk og juridisk mulig. I tråd med nasjonale retningslinjer og NTNUs politikk for åpen vitenskap, skal NTNU sikre åpen tilgang til NTNUs forskningsresultater, og åpen tilgang til data for gjenbruk og aggregering der dette er praktisk mulig og i henhold til retningslinjer. NTNU ønsker også å legge til rette for økt deling og gjenbruk av læringsressurser. Det er et mål at forskning og undervisning ved institusjonen skal kunne bidra til økonomisk aktivitet i samfunnet for øvrig. Tidspunkt for publisering, publiseringskanal skal ta hensyn til evt. kommersialisering. Med mindre annet følger av lov eller avtale, kan den ansatte selv velge tidspunkt for publisering og publiseringskanal. NTNU ønsker å legge til rette for og stimulere til åpen innovasjon.

³ <https://www.ntnutto.no/slik-hjelper-vi-din-ide/meld-inn-ide/>